

UNIwersYTET WARSZAWSKI
WYDZIAŁ LINGWISTYKI STOSOWANEJ

Anna Ewa Kizeweter

Autoreferat rozprawy doktorskiej

Wykorzystywanie elementów pedagogiki przeżyć w procesie
glottodydaktycznym.
Wpływ aktywności fizycznej i relacji społecznych w grupie na rozwój
kompetencji językowych

napisanej pod kierunkiem prof.dra.hab. Przemysława E. Gębala

Recenzentki:

prof. dr hab. Beata Przyborowska (Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu)
dr hab. Iwona Janowska (Uniwersytet Jagielloński)

Warszawa, 2024

Współczesna dydaktyka języków obcych staje przed licznymi wyzwaniami, wynikającymi z dynamicznych zmian społecznych, technologicznych oraz globalnych transformacji

edukacyjnych. W tym kontekście edukacja językowa wykracza poza tradycyjne nauczanie i staje się integralną częścią rozwoju jednostki uczącej się. Niniejsza praca doktorska podejmuje problem wykorzystania elementów pedagogiki przeżyć w procesie glottodydaktycznym, koncentrując się na wpływie aktywności fizycznej oraz relacji społecznych w grupie na rozwój językowych kompetencji komunikacyjnych nastolatków uczących się języka niemieckiego jako drugiego języka obcego (L3).

Pedagogika przeżyć, oparta na koncepcjach Kurta Hahna, integruje trzy kluczowe sfery rozwoju jednostki: kognitywną, emocjonalną i społeczną. W odniesieniu do dydaktyki języków obcych, elementy te mogą istotnie zwiększyć efektywność procesu dydaktycznego, a także wspierać rozwój językowych kompetencji komunikacyjnych uczniów w sposób bardziej angażujący, dynamiczny i odpowiadający na ich potrzeby. Kluczowym elementem refleksji prowadzonych w rozprawie jest przyjęta jako teoretyczny punkt odniesienia triada *soma-psyche-polis*, która uwzględnia biologiczny, psychologiczny i społeczny wymiar edukacji językowej, co jest szczególnie istotne w fazie adolescencji – na etapie rozwojowym, w którym nastolatek, doświadczając intensywnych przemian fizycznych, emocjonalnych i społecznych, podejmuje naukę drugiego języka obcego.

Adolescencja jest kluczowym etapem rozwoju, w trakcie którego dalej kształtują się nie tylko umiejętności językowe, ale także tożsamość jednostki, jej zdolność do współpracy w grupie oraz samodzielność w procesie uczenia się. Uczący się języka niemieckiego nastolatek opuścił już wprawdzie świat zabawy, ale jeszcze nie wkroczył do świata dorosłych. W kontekście dydaktycznym oznacza to potrzebę stworzenia przestrzeni, w której uczenie się języka obcego będzie angażujące i związane z realnymi doświadczeniami, dostosowanymi do specyfiki rozwojowej nastolatków.

W literaturze przedmiotu brakuje badań poświęconych nauczaniu drugiego języka obcego na tym etapie życia. Większość opracowań skupia się na nauczaniu pierwszego języka obcego, głównie angielskiego. Tymczasem nauczanie L3, które zazwyczaj rozpoczyna się dopiero w klasie siódmej szkoły podstawowej, nie ma mocnej pozycji teoretycznej i empirycznej w glottodydaktyce polskiej.

Z perspektywy kognitywistycznej i konstruktywistycznej, integracja elementów pedagogiki przeżyć z dydaktyką językową pozwala na rozwój językowych kompetencji komunikacyjnych w triadzie *soma-psyche-polis*. Dzięki temu możliwe staje się nie tylko nauczanie języka dla celów komunikacyjnych i działaniowych, ale także stymulowanie rozwoju emocjonalnego i społecznego ucznia poprzez angażowanie go w różnorodne aktywności ruchowe, grupowe oraz poznawcze.

Propozycja włączenia pedagogiki przeżyć do dydaktyki języka niemieckiego odpowiada na potrzeby bezpośrednich doświadczeń uczących się, które stanowią fundamentalne źródło uczenia się. Doświadczenie nowego bodźca językowego i pozajęzykowego w sposób ucieleśniony, angażujący to, co wewnętrzne i zewnętrzne, wypowiedziane i niewypowiedziane, pozwala na budowanie pewności siebie oraz świadomości jednostki o swoim miejscu w świecie, dając jednocześnie narzędzia do tworzenia dialogu z innymi. Taki sposób nauczania szczególnie dobrze odpowiada potrzebom rozwojowym nastolatków, którzy poszukują przygody, odpowiedzialności oraz uznania w grupie rówieśniczej, a także autentycznych wyzwań w procesie edukacyjnym.

Wykorzystanie ruchu, dynamiki grupowej i pedagogiki przeżyć w nauczaniu L3 daje szansę na rozwinięcie społecznych i pragmatycznych kompetencji językowych uczniów, co obejmuje nie tylko znajomość struktur gramatycznych, ale także umiejętność podejmowania działań językowych w różnych kontekstach komunikacyjnych. Z perspektywy dydaktyki języków obcych, wprowadzanie tych elementów pozwala na optymalizację procesu przyswajania wiedzy, stworzenie dodatkowego dostępu do informacji oraz zintegrowanie działań kognitywnych, emocjonalnych i fizycznych, co jest szczególnie ważne w okresie adolescencji, kiedy uczniowie doświadczają znaczących zmian w ramach tych trzech poziomów.

Tym samym, prezentowana praca dąży do zbadania, w jaki sposób integracja elementów pedagogiki przeżyć z procesem glottodydaktycznym może wpłynąć na rozwój językowych kompetencji komunikacyjnych uczniów, ich motywację do nauki oraz samopoczucie w kontekście formalnej edukacji językowej.

Przeprowadzone badania (2018–2021) miały na celu adaptację filozofii pedagogiki przeżyć do procesu glottodydaktycznego, w szczególności zbadanie wpływu dynamiki grupowej i aktywności ruchowej na rozwój kompetencji językowych uczniów. Badania opierały się na sześciu etapach, łącząc zarówno metody ilościowe, jak i jakościowe.

Pierwszy etap badań koncentrował się wokół studium przypadku oraz na zastosowaniu teorii ugruntowanej, co umożliwiło eksplorację nauczania języka niemieckiego w szkole podstawowej. Etap drugi obejmował przygotowanie pola badawczego, w tym analizę danych z wywiadów z nauczycielkami języka niemieckiego oraz obserwacje, które dostarczyły informacji o kulturze uczenia się oraz specyfice badanej populacji. Realizacja tego etapu pozwoliła na poznanie środowiska edukacyjnego, w którym funkcjonują uczniowie, oraz zrozumienie dynamiki relacji w grupach. Etap trzeci dotyczył zbierania danych ilościowych za

pomocą badań sondażowych oraz testów językowych, oceniających zarówno motywację do nauki języka, jak i poziom kompetencji językowych uczniów. Czwarty etap badań sondażowych obejmował testowanie modelu edukacyjnego z elementami pedagogiki przeżyć na grupie nauczycieli języków obcych. Jego celem było zbadanie, jak elementy ruchowe mogą zostać skutecznie zaadaptowane do schematu lekcji języka niemieckiego oraz zidentyfikowanie najlepszych przestrzeni czasowych na ich wprowadzenie. W piątym etapie badania skupiono się na obserwacji lekcji języka niemieckiego w grupach eksperymentalnych i kontrolnych, analizując wpływ elementów ruchowych na proces grupowy oraz interakcje uczniów. Ostatni, szósty etap badań obejmował analizę ilościową wyników testów językowych, powtórzenie badań motywacji oraz podsumowanie wywiadów z nauczycielami. Przeprowadzone badania umożliwiły weryfikację sformułowanych hipotez. Postawiono główną hipotezę, że integracja elementów pedagogiki przeżyć z procesem glottodydaktycznym wpływa pozytywnie na rozwój kompetencji językowych uczniów. Hipotezy szczegółowe zakładały, że wprowadzenie elementów ruchu poprawia koncentrację uczniów, a dynamika grupowa zwiększa ich motywację i zaangażowanie w naukę języka niemieckiego.

Interdyscyplinarność ujęcia tematu rozprawy wymagała szczegółowej metodologii badań, zapewniającej transparentność procesu badawczego i umożliwiającej ocenę rzetelności oraz wiarygodności wyników.

Opis planu, zasad organizacji badań przedstawia tabela nr 1. Dostarcza ona informacji o rodzaju badania, jego celu i respondentach.

Z uwagi na złożony proces badawczy i dużą ilość zgromadzonego materiału empirycznego, prezentację i omówienie wyników podzielono zgodnie z przebiegiem jego etapów.

Metoda pozyskiwania danych	Cel działania	Próba
1. Badanie pilotażowe - kwestionariusz ankiet	– wstępna ocena przygotowanego narzędzia badawczego pod kątem reakcji respondentów na zadane im pytania, instrukcje; czas wypełnienia formularza	20 absolwentów szkół podstawowych
2. Badanie eksploracyjne -kwestionariusz ankiet	– chęć lepszego zrozumienia przedmiotu badawczego	88 absolwentów szkół

3. Badanie foresight-ankieta, panel dyskusyjny	– pre-test narzędzi/ zmiennych – opracowanie i przetestowanie przykładowych scenariuszy lekcji z elementami pedagogiki przeżyć , – poznanie opinii nauczycieli dotyczącej zastosowania wskaźników badawczych na lekcji	31 nauczycieli języków obcych
4. Wywiad zogniskowany	– poznanie specyfiki populacji badawczej (próby) z perspektywy uczącego, – analiza potrzeb językowych i społecznych, – poznanie programu nauczania, podręcznika, z którym uczniowie pracują na lekcji	2 nauczycielki grup biorących udział w badaniu
5. Obserwacja rozpoznawcza/ etnograficzna	– zebranie informacji na temat procesów społecznych wywołanym przez badaczkę kontekście sytuacyjnym; – uczestniczenie w naturalnych rytuałach społeczności, która wytworzyła własną kulturę – obserwowanie dynamiki zachowań badanej społeczności na lekcji	grupy badawcze i kontrolne
6. Kwestionariusz z ankiet	– zbadanie poziomu motywacji do nauki j. niemieckiego populacji badawczej, poznanie opinii o przedmiocie, samopoczuciu na lekcji	
7. Test językowy na początku kl. 8	– uzyskanie informacji na temat poziomu językowego po pierwszym roku uczenia się języka niemieckiego	
9. Feedback na koniec lekcji	– poznanie oceny własnych postępów językowych uczących się , opinii o przeprowadzonej lekcji, samopoczuciu, zaangażowaniu, motywacji do dalszej nauki	grupy badawcze
7. Kartkówki	– monitorowanie na bieżąco postępów w nauce (z inicjatywy nauczycieli), dostarcza kolejnych danych o postępach językowych	grupy badawcze i kontrolne
8. Praca klasowa	Monitorowanie postępów w nauce, porównanie z grupami kontrolnymi	
10. Refleksja na koniec działu, ankieta powtórzeniowa	– poznanie opinii o zastosowanym modelu uczenia języka – zebranie danych o relacjach rówieśniczych- współpracy na lekcji – analiza krytyczna podejścia do nauki- motywacji – subiektywna ocena umiejętności językowych	grupy badawcze
10. „Potrafię”- ankieta ewaluacyjna	– własna ocena postępów językowych uczących się	grupy badawcze i kontrolne
11. Ankieta	– uzyskanie danych na temat motywacji do nauki języka niemieckiego, oceny postępów - analiza porównawcza z wynikami ankiety wstępnej – analiza porównawcza grup badawczych i kontrolnych	
12. Kwestionariusz z ankiet	– poznanie opinii respondentów na temat nauki języka niemieckiego z elementami interwencji motorycznymi	grupy badawcze
13. Bezpośredni	– poznanie opinii na temat modelu uczenia j. niemieckiego	2 nauczycielki grup biorących

wywiad z nauczycielami	– ocena postępów językowych uczniów z grup badawczych i kontrolnych – porównanie motywacji do nauki w grupach badawczych i kontrolnych – porównanie zaangażowania i koncentracji na lekcji w grupach badawczych i kontrolnych	udział w badaniu
------------------------	--	------------------

Tabela nr 1. Organizacja działań badawczych.

Wyniki pierwszego etapu ankietowych badań eksploracyjnych wskazały na wyraźne rozbieżności pomiędzy formalną oceną umiejętności językowych uczniów, a ich samooceną. Uzyskane dane pokazały, że 42,05% uczniów otrzymało ocenę dopuszczającą, a jedynie 10,23% ocenę bardzo dobrą. Z kolei 11,36% badanych oceniło swoje umiejętności jako niedostateczne, co świadczy o subiektywnie negatywnej percepcji własnych kompetencji językowych w porównaniu do ocen formalnych.

Z analizy wynika, że dominujące emocje towarzyszące uczniom podczas lekcji języka niemieckiego były zdecydowanie negatywne. Aż 55,68% badanych uczniów zadeklarowało odczuwanie nudy, 47,73% zmęczenia, a 26,14% poczucie nieszczęścia. Co istotne, żaden z badanych nie wskazał odczucia pozytywnego, takiego jak poczucie bezpieczeństwa czy bycie docenionym, co odzwierciedla brak emocjonalnego wsparcia i nieprzyjazne warunki środowiska dydaktycznego.

Znacząca większość uczniów – 86,5% – wyraziła niechęć do uczestniczenia w zajęciach, a 59,5% wybrało odpowiedź “zdecydowanie nie”. Te dane wskazują na głęboki brak motywacji do nauki języka niemieckiego, co może wynikać z nieadekwatności metod dydaktycznych, treści nauczania oraz braku emocjonalnego zaangażowania ze strony nauczycieli.

Z **perspektywy socjologicznej** wyniki te podkreślają, jak istotny jest brak poczucia przynależności i wsparcia społecznego w grupie. Gdy uczniowie czują się odizolowani lub pomijani, ich zaangażowanie w proces uczenia się spada, co negatywnie wpływa na wyniki edukacyjne i relacje z rówieśnikami. Brak aktywnego udziału w lekcjach ogranicza możliwości uczenia się od innych, co w nauczaniu języka obcego ma szczególne znaczenie.

Z **perspektywy psychologicznej** odczuwane przez uczniów emocje, takie jak nuda i zmęczenie, świadczą o chronicznym niedopasowaniu treści i metod nauczania do ich potrzeb rozwojowych. Brak poczucia bezpieczeństwa na lekcjach, który w literaturze przedmiotu wskazywany jest jako kluczowy czynnik motywujący, prowadzi do wyuczonej bezradności, obniżonego poczucia własnej wartości i niechęci do podejmowania kolejnych wyzwań edukacyjnych. Uczniowie, którzy nie odczuwają wpływu na swoje postępy, są mniej skłonni

do aktywnego uczestnictwa w procesie nauczania, co prowadzi do dalszego obniżenia ich motywacji.

Z **perspektywy poznawczej** negatywne emocje i niskie zaangażowanie uczniów wyraźnie wpływają na zdolność przyswajania wiedzy i umiejętności językowych. Zgodnie z teorią motywacji i uczenia się, pozytywne emocje, takie jak zainteresowanie i radość z nauki, są kluczowe dla skutecznego przyswajania nowego materiału. Brak emocjonalnego zaangażowania powoduje spadek koncentracji, a tym samym niższe wyniki w nauce. Niewystarczające wyzwania intelektualne, nudne, schematyczne lekcje oraz brak różnorodnych i angażujących aktywności przyczyniają się do stagnacji poznawczej uczniów. Wyniki te wskazują na istotną potrzebę zmiany podejścia dydaktycznego. Obecna rzeczywistość szkolna, skonfrontowana ze standardami edukacyjnymi wynikającymi z założeń programowych *ESOKJ (Europejskiego systemu opisu kształcenia językowego)*, pokazuje niedopasowanie metod dydaktycznych do oczekiwań edukacyjnych oraz emocjonalnych uczniów. Aby skutecznie przygotować uczniów do osiągnięcia zakładanych kompetencji językowych, konieczne jest stworzenie bardziej przyjaznego i angażującego środowiska dydaktycznego, które odpowiada na ich potrzeby emocjonalne, społeczne i poznawcze.

Odpowiedzi, udzielone przez ponad połowę respondentów, na pytanie o ich potrzeby i propozycje dotyczące przebiegu lekcji, dostarczyły cennych informacji na temat ich oczekiwań wobec lekcji języka niemieckiego oraz tego, co postrzegają jako bariery w skutecznym uczeniu się. Uczniowie podkreślali, że zajęcia są zbyt monotonne i schematyczne, co skutecznie obniża ich zainteresowanie przedmiotem. W swoich wypowiedziach formułowali potrzebę większej dynamiki i zaskakujących elementów w lekcjach. Jeden z uczniów stwierdził: „Lecje powinny być bardziej zróżnicowane, wtedy łatwiej jest zapamiętać, bo coś się dzieje”.

Wypowiedzi uczniów zgrupowano w ramach czterech kluczowych kategorii, które ilustrują ich potrzeby oraz oczekiwania:

1. **Potrzeby językowe i kulturowe:** Uczniowie oczekiwali, że lekcje języka niemieckiego pozwolą im lepiej zrozumieć gramatykę oraz zastosować ją w praktyce. Zaznaczali także chęć poznania kultury krajów niemieckojęzycznych. „Chciałbym nauczyć się bardziej praktycznych rzeczy, które przydadzą się w rozmowach, a nie tylko w testach” – pisał jeden z respondentów.
2. **Poprawa metod nauczania:** Uczniowie sugerowali, że bardziej angażujące metody, takie jak gry językowe czy praca grupowa, mogłyby znacząco poprawić ich zaangażowanie. „Chcemy grać i uczyć się, żeby lekcje były ciekawsze” – zauważył inny respondent.

3. **Atmosfera w klasie:** Znacząca część respondentów podkreślała, że atmosfera w klasie, szczególnie relacje z nauczycielem, mają istotny wpływ na ich zaangażowanie. Oczekiwali większego wsparcia emocjonalnego i doceniania ich wysiłków. Jeden z uczniów wyraził to w ten sposób: „Lekcje powinny być przyjemniejsze, żebyśmy chcieli się uczyć”.
4. **Rola nauczyciela:** Wypowiedzi uczniów jasno pokazywały, że oczekują od nauczycieli bardziej indywidualnego podejścia i zrozumienia ich potrzeb. Wyrazili potrzebę bycia w relacji z nauczycielem, który motywuje i angażuje uczniów do aktywnego udziału w lekcjach.

Analiza zebranych wypowiedzi wyraźnie wskazuje na rosnące oczekiwania uczniów wobec bardziej zróżnicowanych, dynamicznych i angażujących metod i podejść do nauczania. Respondenci podkreślali, że tradycyjne podejście, oparte głównie na pracy z podręcznikiem i powtarzalnych aktywnościach, nie odpowiada ich potrzebom i hamuje proces uczenia się. Oczekiwania uczniów względem nauczycieli obejmowały większe wsparcie emocjonalne, interakcję oraz chęć wprowadzenia do nauki elementów gry i zabawy, co mogłoby zwiększyć ich zaangażowanie i poprawić wyniki edukacyjne.

Wypowiedzi te, w zestawieniu z danymi ilościowymi, podkreślają potrzebę zróżnicowanego i emocjonalnie angażującego podejścia do nauczania, które lepiej odpowiadałoby na potrzeby współczesnych uczniów i pozwalało im na bardziej aktywne uczestnictwo w procesie edukacyjnym.

Analiza wyników **badania foresight**, przeprowadzona wśród nauczycieli języków obcych, ułatwiła zrozumienie percepcji nauczycieli wobec wprowadzania ruchu na lekcjach języka niemieckiego. Badanie to, łączące zarówno dane ilościowe, jak i jakościowe, ujawniło dualistyczne podejście: z jednej strony dostrzegana jest duża wartość ruchu w kontekście aktywizacji zespołu klasowego oraz motywacji uczniów, z drugiej zaś obawy koncentrują się wokół kwestii utraty kontroli nad klasą i zagrożenia dla bezpieczeństwa uczniów.

Znaczna większość nauczycieli (74,19%)¹ wyraziła już na wstępie szkolenia, entuzjazm wobec koncepcji wprowadzenia elementów ruchowych na lekcjach, dostrzegając w tym potencjał urozmaicenia zajęć oraz podniesienia ich jakości. Kluczowe korzyści, jakie wskazali nauczyciele, to aktywizacja zespołu klasowego (80,65%), podniesienie motywacji uczniów (93,55%) oraz urozmaicenie metod dydaktycznych (87,09%). Te wyniki odzwierciedlają

---

¹ Po ukończonym szkoleniu 100 % nauczycieli jest skłonna wprowadzić elementy ruchu do swoich lekcji.

oczekiwania uczniów, którzy, jak wynika z badań eksploracyjnych, oczekują bardziej dynamicznych i interaktywnych lekcji. Wysokie wskaźniki dotyczące motywacji i aktywizacji zespołu sugerują, że ruch może znacząco poprawić zaangażowanie uczniów, co jest kluczowym elementem skutecznego procesu nauczania języka obcego.

Jednakże nie można pominąć obaw nauczycieli, które koncentrują się wokół bezpieczeństwa uczniów (75,87%), wrażenia infantylizowania lekcji (70,96%) oraz utraty kontroli nad klasą (61,29%). Obawy te silnie korelują ze sobą, o czym świadczą wysokie wartości współczynnika korelacji. Przykładowo, korelacja między utratą dyscypliny a infantylizowaniem lekcji wynosi aż $r = 0,941$, co wskazuje, że nauczyciele, którzy obawiają się utraty kontroli, postrzegają aktywności ruchowe jako obniżające powagę lekcji.

Te obawy podkreślają potrzebę wprowadzenia odpowiednich strategii wsparcia dla nauczycieli. Kluczowym zadaniem jest dostarczenie gotowych scenariuszy lekcji i materiałów dydaktycznych, które pokazują, jak bezpiecznie integrować ruch w sposób strukturalny i spójny z celami edukacyjnymi. Brak propozycji dydaktycznych (70,97%) oraz obawy związane z bezpieczeństwem uczniów ($r = 0,849$) wskazują na konieczność opracowania kompleksowego wsparcia dla nauczycieli, które obejmuje nie tylko materiały, ale także szkolenia z zakresu zarządzania klasą podczas dynamicznych aktywności.

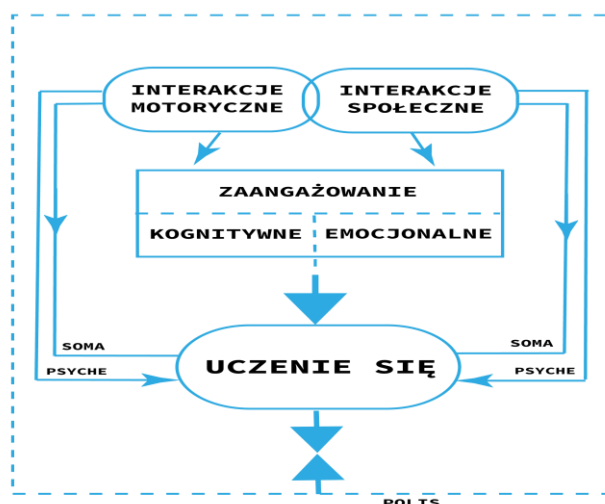
W kontekście nauczania języka niemieckiego, integracja ruchu może przyczynić się do stworzenia bardziej dynamicznego środowiska dydaktycznego, zgodnego z oczekiwaniami zarówno uczniów, jak i współczesnych wymagań dydaktycznych. Odpowiednie przygotowanie nauczycieli oraz dostosowanie aktywności ruchowych do specyfiki grup wiekowych stanowi klucz do efektywnej implementacji tych innowacji. Ruch, jeśli zostanie odpowiednio wprowadzony, ma potencjał nie tylko poprawić jakość kształcenia, ale także wpłynąć na lepsze samopoczucie i motywację uczniów, co podkreślają zarówno wyniki badań foresight, jak i eksploracyjnych.

Przygotowując całościowy model uczenia się języka, oparto się na wynikach analizy badań eksploracyjnych oraz foresight, które ujawniły potrzeby zarówno uczniów, jak i nauczycieli. Model ten koncentruje się na holistycznym ujęciu młodego człowieka, traktując go jako integralną całość funkcjonującą w kontekście społecznym i ekologicznym. Inspiracją dla tego podejścia jest koncepcja Arystotelesa, który podkreślał społeczną naturę człowieka oraz rozwój potencjału poprzez interakcje z innymi.

Model (zob. rys. 1) zakłada, że proces uczenia się odbywa się na trzech poziomach: ciała, psychiki i interakcji społecznych. Ciało angażuje wyzwania fizyczne, psychika koncentruje się na emocjach, a interakcje społeczne dotyczą relacji w grupie. Triadyczna synergia tych elementów tworzy warunki sprzyjające konstruktywistycznemu przyswajaniu wiedzy, rozwijaniu zdolności i kształtowaniu wartości poprzez bezpośrednie doświadczenie i działanie. Inspirując się pedagogiką przeżyć, model łączy działania fizyczne, emocjonalne i społeczne. Bezpośrednie doświadczenia angażujące uczniów w różnorodne zadania prowadzą nie tylko do rozwoju kompetencji językowych, ale także zdolności społecznych i emocjonalnych. W szczególności w okresie dojrzewania, zmiany biologiczne wpływają na motywację młodzieży do podejmowania wyzwań i kształtowania relacji społecznych.

W centralnej części modelu zidentyfikowane zostały dwie kluczowe zmienne: działania motoryczne i interakcje społeczne, które wzajemnie się przenikają. Wzajemność oddziaływań między tymi kategoriami oznacza, że ruch i interakcje są nierozzerwalnie związane, co podkreśla ich znaczenie w kontekście edukacyjnym. Interakcje społeczne wspierają zarówno zaangażowanie kognitywne, jak i emocjonalne uczniów, co jest kluczowe dla procesu uczenia się języka.

Dzięki integracji ruchu w procesie edukacyjnym, model przyczynia się do lepszego zrozumienia funkcji poznawczych i wykonawczych, a także stymuluje aktywne uczestnictwo uczniów. Uczniowie, zaangażowani w różnorodne działania, rozwijają umiejętności językowe i kompetencje społeczne, co z kolei wpływa na ich motywację do nauki. Ponadto, model wspiera opracowywanie scenariuszy lekcji, które zostały przetestowane na grupie kontrolnej, wprowadzając innowacyjne metody dydaktyczne, które odpowiadają na potrzeby zarówno uczniów, jak i nauczycieli.

Przedmiotem niniejszego badania było wskazanie możliwości zaadoptowania filozofii pedagogiki przeżyć do procesu glottodydaktycznego – **wskazanie wpływu dynamiki grupowej, opartej na aktywności ruchowej, na rozwój kompetencji językowych.**

Celem poznawczym uczyniono prezentację badań przeprowadzonych w latach 2018–2021, a ich przedmiotem zmierzanie, analizę i ocenę wzrostu kompetencji językowych, wywołanych umieszczeniem w schemacie lekcji języka niemieckiego elementów pedagogiki przeżyć.

W celu dokładnej eksploracji zjawiska uczenia się języka z elementami działań motorycznych, opartych na działaniach grupowych, zwiększenia kompletności i trafności prowadzonych badań, zastosowano potrójną triangulację: perspektyw, metod badawczych i teoretyczną. Pozwoliło to ograniczyć możliwość popełniania błędów pomiaru oraz stworzyć obiektywny i spójny obraz badanego przedmiotu. Jest to podjęcie próby spojrzenia na niezbadany dotąd obszar empirycznych działań dziedziny z kilku płaszczyzn i wymiarów.

Hipoteza główna badania zakładała, że integracja elementów pedagogiki przeżyć z procesem glottodydaktycznym istotnie wpływa na rozwój kompetencji językowych uczących się. Przeprowadzona analiza wyników, uzyskanych z kwestionariuszy ankiet, testów kompetencji językowych oraz wywiadów z nauczycielkami, jednoznacznie potwierdziła zasadność tej hipotezy. W grupach, w których zastosowano interwencję opartą na aktywności motorycznej, odnotowano istotny wzrost kompetencji językowych, zarówno w krótkoterminowych, jak i długoterminowych formach oceny. Porównawcza analiza testów kompetencji wykazała wzrost o 26 punktów procentowych w grupach eksperymentalnych, podczas gdy w grupach kontrolnych odnotowano minimalny spadek o 0,92 punktu procentowego.

Włączenie elementów pedagogiki przeżyć do lekcji języka niemieckiego znacząco wpłynęło na wzrost poziomu wiedzy i umiejętności językowych w grupach badawczych. Uczestniczące w badaniu nauczycielki wyraźnie zaznaczyły, że zastosowanie elementów ruchowych, takich jak gry językowe czy aktywności fizyczne, sprzyjało zwiększeniu zaangażowania i motywacji uczniów do nauki, co znalazło odzwierciedlenie zarówno w wynikach testów wiedzy, jak i w wywiadach. Uczniowie z grup badawczych osiągnęli znacząco wyższy poziom koncentracji na zadaniach językowych, co zostało potwierdzone w wynikach ankiet – 73,33% respondentów zgłosiło poprawę koncentracji podczas lekcji z elementami ruchu.

Pierwsza hipoteza dodatkowa zakładała, że wprowadzenie elementów motorycznych do lekcji języka niemieckiego pozytywnie wpływa na motywację i zaangażowanie uczniów. Wyniki badań wskazują, że 76% uczniów w grupach eksperymentalnych odczuwało wzrost motywacji do nauki języka, a 80% wyraziło gotowość do kontynuowania nauki w tym modelu dydaktycznym. Wysoka korelacja ($r = 0,92$) pomiędzy motywacją a zaangażowaniem potwierdza integrujący wpływ elementów afektywnych, kognitywnych i społecznych na proces uczenia się języka.

Druga hipoteza dotyczyła wpływu aktywności ruchowej na koncentrację uczniów. Wyniki testów wiedzy w grupach eksperymentalnych systematycznie się poprawiały, co wskazuje na pozytywny wpływ działań motorycznych na proces przyswajania wiedzy. W grupach kontrolnych wyniki pozostawały na relatywnie stałym poziomie, co potwierdza różnicę wynikającą z zastosowania innowacyjnej interwencji dydaktycznej.

Trzecia hipoteza odnosiła się do holistycznego podejścia do procesu nauczania języków obcych, uwzględniającego sfery emocjonalne, kognitywne i społeczne. Wyniki badań dowiodły, że uczniowie z grup eksperymentalnych wykazywali znacząco wyższy poziom zadowolenia z lekcji – 77% respondentów oceniło swoje samopoczucie na lekcjach jako pozytywne. Analiza korelacji wykazała silny związek między różnorodnością metod dydaktycznych a samopoczuciem uczniów ($r = 0,80$), a także pomiędzy działaniami grupowymi a subiektywną oceną ich samopoczucia ($r = 0,76$).

Ostatnia hipoteza zakładała, że lekcje języka niemieckiego wzbogacone o elementy pedagogiki przeżyć są bardziej efektywne niż te prowadzone w sposób tradycyjny. Wyniki badania jednoznacznie potwierdzają wyższą efektywność lekcji z zastosowaniem elementów działań pedagogiki przeżyć, czego dowodem jest istotny wzrost zaangażowania i osiągnięć uczniów w grupach badawczych w porównaniu do grup kontrolnych.

Korzyści wynikające z zastosowania technik pracy z ruchem w nauczaniu języka niemieckiego można interpretować jako efektywne podejście wspierające przyswajanie języka, szczególnie z perspektywy dydaktyki językowej, która kładzie nacisk na aktywne zaangażowanie uczniów. Aktywności ruchowe przyczyniają się do zwiększenia koncentracji oraz motywacji, ponieważ stymulują uczniów zarówno fizycznie, jak i umysłowo, co sprzyja dłuższemu utrzymaniu uwagi oraz większemu zaangażowaniu w proces nauki. Badania potwierdzają, że uczniowie uczą się skuteczniej, gdy są aktywnie zaangażowani, co wspiera teoretyczne założenia współczesnej dydaktyki języków obcych.

Praca z ruchem ułatwia także przyswajanie nowego słownictwa i struktur gramatycznych, ponieważ umożliwia uczniom praktyczne ich zastosowanie w kontekstach rzeczywistych działań. Kontekstowe użycie języka sprzyja tworzeniu silnych skojarzeń z nowymi treściami, co z kolei ułatwia zapamiętywanie oraz późniejsze przypomnienie sobie słownictwa i reguł gramatycznych. Takie podejście jest zgodne z teoriami przyswajania języka, które podkreślają znaczenie interakcji i autentycznego użycia języka w procesie nauki.

Dodatkową korzyścią pracy z ruchem jest poprawa samopoczucia uczniów oraz ich większe zadowolenie z lekcji. Aktywności te redukują stres i sprzyjają tworzeniu pozytywnej atmosfery w klasie, co z kolei ułatwia uczniom otwartość na naukę i minimalizuje lęk przed popełnianiem błędów. Tego typu holistyczne podejście do nauczania, które uwzględnia nie tylko aspekty poznawcze, ale również emocjonalne i społeczne, przyczynia się do lepszego przyswajania materiału i zwiększenia zaangażowania uczniów.

Aktywności ruchowe, które wymagają współpracy i interakcji społecznych, wspierają także rozwój umiejętności komunikacyjnych i integrację uczniów w grupie. Jest to szczególnie istotne w kontekście dydaktyki językowej, gdzie interakcje społeczne oraz autentyczne użycie języka są kluczowymi elementami skutecznego nauczania. Uczniowie, którzy współpracują i angażują się w działania grupowe, uczą się w sposób naturalny, co dodatkowo wspiera proces przyswajania języka.

Dalsze badania nad metodami pracy z ruchem powinny koncentrować się na zidentyfikowanych wyzwaniach, takich jak znalezienie optymalnej równowagi między aktywnościami ruchowymi a tradycyjnymi metodami nauczania. Ważne jest także opracowanie skutecznych strategii pedagogicznych, które pomogą zminimalizować problemy związane z koncentracją i hałasem generowanym podczas takich lekcji. Równie istotne będzie wsparcie nauczycieli w adaptacji do nowych metod, aby w pełni wykorzystać potencjał pracy z ruchem w nauczaniu języka niemieckiego.

